

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa områden av kronoparken Kloten i Kopparbergs län jämte i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 10 mars 1944 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 233, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att ett utbyte av fastigheter mellan kronan och Barkens Sågverks Aktiebolag må äga rum på de villkor, som finnas angivna i ett vid statsrådsprotokollet i ärendet fogat, mellan kronan och nämnda bolag upprättat, den 29 januari 1944 dagtecknat bytesavtal.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Skediga väckt motion, nr 474, däri hemställs, att riksdagen måtte dels avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition, dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig utredning av den ursprungliga äganderätten till de i propositionen berörda skogsskiftena och möjligheterna att komplettera de härav beroende jordbruken.

Beträffande den utredning som ligger till grund för propositionen får utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet. I avseende å de skäl som anförts till stöd för motionen hänvisas till densamma.

I syfte att åstadkomma bättre arrondering av vissa kronan och Barkens Sågverks Aktiebolag tillhöriga ägosplittrade områden inom och intill Klotens kronopark i Söderbärke och Malingsbo socknar, Kopparbergs län, har ett utbyte av mark ifrågasatts mellan kronan och bolaget.

Genom domänstyrelsens försorg har under sistförflutna och innevarande år uppskattning och värdering verkstälts av de områden, som efter överenskommelse mellan domänstyrelsen och bolaget avsetts skola ingå i markbytet. Om bytet har mellan domänstyrelsen och bolaget träffats ett den 29 januari 1944 dagtecknat avtal, vilket torde såsom bilaga få fogas till detta utlåtande.

De sju områden av kronoparken Klotten, vilka äro avsedda att ingå i markbytet (kronans bytesområde) omfatta tillhopa 500,90 hektar, fördelade på följande ägoslag:

åker.....	8,35 hektar
äng och betesmark.....	12,50 »
skogsmark.....	453,80 »
impediment.....	25,00 »
vatten.....	1,25 »

Av bolaget i utbyte erbjudna ett tiotal områden (bolagets bytesområde) omfatta tillhopa 519,03 hektar, fördelade på följande ägoslag:

åker.....	8,54 hektar
äng och betesmark.....	9,94 »
skogsmark.....	453,90 »
impediment.....	41,85 »
vatten.....	4,80 »

Inägojorden å kronans bytesområden är — förutom till läget ej angiven åker om 0,70 hektar utanför inägoområdet — fördelad å två skogsjordbruk, Flatnan inom Flatenhagen om 4,45 hektar åker och 7,60 hektar äng och hagmark samt Norra Bisen inom Bisentegen om 3,20 hektar åker och 4,90 hektar äng och hagmark. Flatnan är utarrenderad till den 14 mars 1954 mot ett årligt arrende av 176 kronor. Byggnaderna å gården äro i gott—medelgott skick. Norra Bisen ligger för närvarande öde, då arrendator icke kunnat erhållas. Detta ödetorps byggnader tarva omfattande reparationer.

Inägojorden å bolagets bytesområde är — förutom till läget ej angiven äng om 6,40 hektar utanför inägoområdet — fördelad å en jordbruksgård, Hedbyn inom Hyltskogen om 7,86 hektar åker och 2,58 hektar äng, jämte två huggartorp, Flängan inom Hyltskogen om 0,58 hektar åker och 0,88 hektar äng samt Kopparbo Hagen (Kopparbo 2^s) inom Luvbergstegen om 0,30 hektar åker och 0,08 hektar äng. Hedbyn är utarrenderad till den 14 mars 1944, till vilken tidpunkt arrendet är uppsagt. De två huggartorpen äro utan kontrakt upplåtna som kostnadsfria bostäder åt skoghuggare. Byggnaderna äro å Hedbyn gamla och otidsenliga men i medelgott skick, å Flängan i dåligt—medelgott stånd samt å Kopparbo Hagen i medelgott skick.

Skogsmarken å de båda bytesområdena består av i stort sett likartade, tämligen goda moränmarker å en genomsnittlig höjd över havet av 200 meter. Den ideala boniteten är i medeltal 4,75 kubikmeter. Även ståndslogen å områdena är i stort sett likartad. Den är av god typ, frisk och växtlig samt tämligen jämnt fördelad å åldersklasser, dock med något överskott av medelålders skog. Å kronans bytesområde förhärskar granen och å bolagets bytesområde tallen. Skogen är å båda bytesområdena välskött. Bestånden å bolagets bytesområde äro dock i något större utsträckning än å kronans bytesområde ge-

nomgångna med beståndsvårdande huggningar. Virkesförrådet per hektar är på grund härav något större å kronans än å bolagets bytesområde. Avsättningsförhållandena äro goda. Virket utdrives till Hedströmmens flottled (Malingsbosjön) eller avsättes vid bilväg.

Virkesförrådet har uppskattats till å kronans bytesområde 57 129 kubikmeter samt å bolagets bytesområde 54 721 kubikmeter. Per hektar räknat utgör förrådet respektive 126 och 120 kubikmeter.

Värdena av kronans och bolagets bytesområden ha uppskattats till respektive 356 600 och 346 900 kronor. Den mellangift bolaget alltså skall erlægga till kronan har bestämts till 10 000 kronor. Värderingskostnaderna samt utgifterna för avstyckning och sammanläggning med mera skola fördelas lika mellan kronan och bolaget. Fastigheterna äro avsedda att lämnas fria från alla gravationer. Övriga för bytet föreslagna villkor äro angivna i bytesavtalet. Detta har upprättats under förutsättning av dels Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, dels ock vederbörligt tillstånd för bolaget att förvärva de fastigheter, som genom bytet tillfalla bolaget.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har i ärendet anfört följande:

»Då utredningen i ärendet synes giva vid handen att det föreslagna markbytet möjliggör en önskvärd reglering av kronans och bolagets ifrågavarande ägoinnehav, har jag intet att erinra mot att bytet kommer till stånd.»

Utskottet.

I anslutning till de i motionen II: 474 anförda synpunkterna vill utskottet framhålla, att det givetvis är av vikt att — såväl inom den av ifrågavarande proposition berörda landsdelen som annorstädes — alla möjligheter öfvervägas att genom tillskott i åkerjord och skogsmark göra nu befintliga ofullständiga jordbruk ekonomiskt bärkraftiga. Lämpligheten av det i motionen anvisade sättet att i det föreliggande fallet komma till rätta med berörda problem synes emellertid med hänsyn till de i propositionen upplysta omständigheterna kunna ifrågasättas. Såväl med hänsyn härtill som till att på riksdagens initiativ för närvarande inom egnahemsstyrelsen pågår utredning rörande möjligheterna att genom expropriation eller förköpsrätt till jord skapa förutsättningar för komplettering av ofullständiga jordbruk, vars resultat synes böra avvaktas, vill utskottet icke tillstyrka, att en sådan utredning som begäres i motionen nu igångsättes. Av den till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande utredningen framgår för övrigt, att genom det ifrågasatta markbytet möjligheter uppstå att göra åtminstone den å ett av bytesområdena belägna arrendegården Hedbyn till ett fullständigt jordbruk. Utskottet får därför avstyrka bifall till motionen.

Beträffande härefter Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda förslag att ett utbyte av mark skulle ske mellan kronan och Barkens Sågverks Aktiebolag, synes nämnda ägoutbyte komma att medföra en så avsevärd förbättring i fråga om arronderingen av såväl kronans som bolagets ifrågavarande marker, att detsamma lämpligen bör komma till stånd. Då utskottet icke heller i öv-

rigt har något att erinra mot de i bytesavtalet angivna villkoren, kan utskottet tillstyrka bifall till propositionen.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition;

B. att motionen II: 474 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 april 1944.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

_____
Närvarande: se under utlåtande nr 27.

Bytesavtal.

Under förutsättning av *dels* Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande *dels ock* vederbörligt tillstånd för Barkens Sågverks Aktiebolag att förvärva nedan angivna fastigheter har mellan Kungl. domänstyrelsen, å kronans vägnar, här nedan kallad kronan, och Barkens Sågverks Aktiebolag, här nedan kallat bolaget, följande bytesavtal träffats.

§ 1.

I syfte att erhålla sammanhängande brukningsområden i stället för råddande ägosplittring mellan kronan och bolaget inom Hedbyns, Jersjöbo och Kopparbo jämte Flatnans skifteslag i Söderbärke socken samt Bisen Norra skifteslag i Malingsbo socken, Kopparbergs län, har mellan kronan och bolaget överenskommit, att byte av mark, som finnes angiven å bilagda utdrag av generalstabskarta (bil. 1) och å en av överlantmätaren i länet upprättad översiktskarta (bil. 2), skall ske på följande sätt:

Kronan överlåter till bolaget följande å kartorna med grön färg och röda streck betecknade områden (kronans bytesområde), nämligen:

Inom Söderbärke socken.

Av Hedbytegen, norra delen omfattande *dels* ett skifte gemensamt tillhörande Hedbyn 3¹, Jersjöbo 3¹ och Kopparbo 1¹, *dels ock* del av ett skifte av vardera Hedbyn 2¹ och Jersjöbo 1¹, areal ca 70,45 hektar.

Kroktegen, utgörande ett skifte av Jersjöbo 3¹, areal ca 75,50 hektar.

Djäknebackstegen, omfattande två skiften av Hedbyn 3¹, ett skifte av Hedbyn 4¹, ett skifte gemensamt tillhörande Hedbyn 4¹ och Kopparbo 3¹ samt ett skifte gemensamt tillhörande Hedbyn 3¹ och 4¹, areal ca 78,90 hektar.

Av Landsvägstegen *dels* den del, som ligger norr om den nya, nu utlagda landsvägsstakningen Gärdsjöbo—Söderbärke, omfattande ett skifte av Hedbyn 2¹, ett skifte av Jersjöbo 1¹, del av ett skifte av Jersjöbo 1¹ och del av ett skifte av Jersjöbo 4¹, *dels* ett mindre av bolaget brukat skifte av Kopparbo 1¹, beläget öster om bolagets Kopparbogård (Kopparbo 2¹), jämte den även av bolaget brukade andel av ett vid samma gård ligande för Kopparbo 1¹ och 2¹ gemensamt skifte, som belöper å Kopparbo 1¹, allt med en areal av ca 109,35 hektar.

Flatenhagen och Åstjärntegen, utgörande hela fastigheten Flatnan 2¹, areal ca 113,50 hektar.

Inom Malingsbo socken.

Bisentegen, utgörande hela fastigheten Bisen Norra 4¹, areal ca 53,20 hektar.

I kronans bytesområde ingå följande två därinom belägna kronans skogsjordbruk med åbyggnader, nämligen:

Flatnan, belägen inom Flatenhagen, om 4,45 hektar åker samt 7,60 hektar äng och hagmark. (Utarrenderad.)

Norra Bisen, belägen inom Bisentegen, om 3,20 hektar åker samt 4,90 hektar äng och hagmark. (Ej utarrenderad ödegård.)

Dessa skogsjordbruksarealer ingå i ovan för kronans bytesområde redovisade arealer.

Bolaget överlåter till kronan följande å kartorna med skär färg och blåa streck betecknade områden (bolagets bytesområde), nämligen:

Lumstegen, utgörande ett skifte av Hedbyn 1¹, areal ca 27,40 hektar.

Årönningstegen, utgörande ett skifte av Hedbyn 1¹, areal ca 77,80 hektar.

Smeheden, omfattande två skiften av Hedbyn 1¹ och ett skifte av vardera

Inom Söderbärke socken.

Jersjöbo 2¹ och 3¹, ca 16,10 hektar.

Hyttskogen, omfattande *dels* ett skifte, Hyttegen, gemensamt tillhörande Hedbyn 1³ och 4², Jersjöbo 1², 2¹ och 3², Kopparbo 2² och 3², *dels* ett skifte gemensamt tillhörande Hedbyn 1¹, Jersjöbo 2¹ och 3¹ samt Kopparbo 2¹, *dels ock* ett skifte av Jersjöbo 3¹, ett skifte av Kopparbo 2¹ och två skiften av Hedbyn 1¹, areal ca 68,10 hektar.

Flängbergstegen, omfattande *dels* ett skifte gemensamt tillhörande Hedbyn 1¹, Jersjöbo 3¹ och Kopparbo 2¹, *dels ock* ett skifte av Hedbyn 1¹, areal ca 111,40 hektar.

Luvbergstegen, utgörande ett skifte av Kopparbo 2¹ och hela Kopparbo 2³, vilken sistnämnda fastighet överlåtes till kronan med den rätt bolaget kan äga till densamma, areal ca 131,08 hektar.

Slogfallet, utgörande ett skifte av Kopparbo 2¹, areal ca 5,90 hektar.

Inom Malingsbo socken.

Baggmosstegen, utgörande ett skifte av Bisen Norra 7¹, areal ca 30,60 hektar. Bolagets andel i Stora Italaröjningen, utgörande ett skifte av Bisen Norra 1¹, areal ca 6,65 hektar.

I bolagets bytesområde ingå följande av bolagets skogsjordbruk med åbyggnader, nämligen:

Torpet Flängan, inom Hyttskogen, 0,38 hektar åker och 0,88 hektar äng. (Upplåtet som bostad åt skogshuggare.)

Gården Hedbyn, inom Hyttskogen, 7,86 hektar åker och 2,58 hektar äng. (Arrendet upphör enligt överenskommelse från och med $\frac{14}{3}$ 1944.)

Torpet Hagen, enligt uppgift motsvarande fastigheten Kopparbo 2³ inom Luvbergstegen, 0,30 hektar åker och 0,08 hektar äng. (Upplåtet som bostad åt skogshuggare.)

Dessa skogsjordbruks arealer ingå i ovan för bolagets bytesområde redovisade arealer.

Bolaget överlåter dessutom till kronan samtliga till bolagets fastigheter inom Hedbyn, Jersjöbo och Kopparbo hörande andelar i nedan under a—c nämnda samfälligheter ävensom den andel i dämmningsrätt i Hedströmmen, som kan medfölja dessa samfälligheter. Med hänvisning till kartan (bilaga 2) motsvaras dessa av följande områden, nämligen:

a) *Samfälligheter för Hyttlaget* med beskrivning enligt storskiftet:

84 Till slagghvarp, kolhusplatser och malmtorg på tre sidor om landsvägarna (Hyttblecket),

av 34 Plats till sandtäkt på inspector Ågrens Tronhedsteg,

45 Dito på inspector Luthmans teg mot Flängan,

85 Såg och Kvarntorget.

Dessa samfälligheter för hyttlaget tillhöra enligt storskiftesbeskrivningen samtliga hemman inom skifteslaget med andelar enligt mantal. Kronans fastigheter utgöra $\frac{93}{96}$ mantal, bolagets $\frac{51}{96}$. Bolagshemmanens andelar uppgå enligt verkställd beräkning till 35,41 % medan resten tillhör kronan. Å kartan återfinnas av ovannämnda samfälligheter nr 84 och 85, med en areal av ca 3 hektar, markerade med mörkröd färg, medan läget på kartan av de två samfällda grustäkterna nr 34 och 45 ej kunnat identifieras.

- b) *Samfälligheter för smedlaget* med beskrivning enligt storskiftet:
 86 Smedje- och kolhusplatsen,
 87 Holmen,
 88 Smedens hustomt.

Kronans andelar i ovannämnda tre samfälligheter ha beräknats till 75 % och bolagets andelar till 25 %. Arealen är ca 1,5 hektar. Samfälligheterna återfinnas å kartan markerade med mörkröd färg.

- c) *Egentliga samfälligheter för hela skifteslaget*:

En äga väster om fig. 86 mellan landsvägen och Lumsån, å kartan betecknad med »allmän».

En udde i övre Malingsbosjön, gränsande till fastigheten Hedbyn 2¹, å kartan betecknad med »samf.».

Beräknad enligt mantal skulle bolagshemmanens andel i sistnämnda två samfälligheter uppgå till 35,41 % medan resten tillhör kronan. Arealen är ca 1,50 hektar. Samfälligheterna återfinnas å kartan markerade med mörkröd färg.

§ 2.

Då vid verkställd lantmäteriutredning utrönts, att ett frånskiljande av de i bytet å ömse sidor ingående områdena icke kan ske utan att sammanläggning äger rum av *dels* samtliga kronans och bolagets inom Hedbyns, Jersjöbo och Kopparbo skifteslag belägna fastigheter, *dels ock* kronans och bolagets inom Bisen Norra skifteslag belägna fastigheter, har avtalats att bolaget till kronan överlåter sina inom nämnda två skifteslag belägna fastigheter, nämligen:

$\frac{7}{48}$ mantal Hedbyn 1¹, Hedbyn 1³, Hedbyn 4², Jersjöbo 1², $\frac{5}{24}$ mantal Jersjöbo 2¹, $\frac{5}{96}$ mantal av Jersjöbo 3¹, Jersjöbo 3², $\frac{1}{8}$ mantal Kopparbo 2¹, Kopparbo 2², Kopparbo 2³ och Kopparbo 3² samt $\frac{1}{8}$ mantal Bisen Norra 1¹ och $\frac{1}{16}$ mantal Bisen Norra 7¹.

Efter verkställda sammanläggningar överlåter kronan till bolaget följande områden, som skola avstyckas från den genom sammanläggning bildade fastigheten, nämligen *dels* de i § 1 här ovan uppräknade med grön färg och röda streck betecknade områdena inom Hedbyns, Jersjöbo och Kopparbo skifteslag, *dels ock* de bolaget förut tillhöriga områden inom skifteslaget, som å kartan betecknats med skär färg och som av lantmäteritekniska skäl måst tillfälligt överlätas å kronan, ehuru de skola förbli bolagets egendom.

Till bolagets avstyckningslott inom nämnda skifteslag skall läggas äganderätt till ett vattenområde med å kartan (bil. 2) angivna gränser.

Bolaget erhåller fiskerätt med 35 % i det styckningsfastigheten tillhöriga fisket.

Beträffande sammanläggningsfastigheten inom Bisen Norra skifteslag överlåter kronan denna till bolaget med undantag av avstyckade lotterna Baggmosstegen och Stora Italaröjningen, vilka å kartan (bil. 2) betecknats med skär färg och blåa streck.

Rätt till vatten och fiske inom Bisen Norra tillkommer bolaget.

De områden, som skola bli föremål för avstyckning, skola därvid var för sig erhålla rätt till väg i den utsträckning, som vid avstyckningen anses erforderlig.

Därest det skulle befinnas att någon av de i § 1 angivna samfälligheter, som icke kunnat identifieras, är belägen inom de områden, som slutligen bli bolagets egendom, skall sådan samfällighet tillhöra bolaget.

§ 3.

Som mellangift för det högre uppskattningsvärde, som kronans bytesområde anses representera i förhållande till bolagets bytesområde, erlägger bolaget vid tillträdet kontant till kronan ett belopp av Tiotusen (10 000) kronor.

§ 4.

I bytet ingå inga andra än kronan och bolaget tillhöriga å bytesområdena befintliga byggnader och anläggningar.

§ 5.

Å kronans bytesområde befintlig utstämplad skog ävensom framkörda eller i skogen kvarliggande skogsprodukter äger kronan behålla med rätt för kronan att utan ersättning till bolaget intill den 1 juli 1945 avverka den utstämplade skogen och utdriva skogsprodukterna samt att intill den 1 juli 1946 från upplagsplatser invid bilvägar bortföra där upplagt virke.

Motsvarande rätt skall gälla för bolaget beträffande inom dess bytesområde utstämplad skog och upphugget virke.

Kronan och bolaget förbinda sig att intill tillträdesdagen i övrigt icke avverka skog å de områden, som ingå i bytet.

Ej heller skall kronan verkställa utstämpling eller avverkning å de områden, som kronan tillfälligt av bolaget förvärfvar för att åter överlämna till bolaget. Bolaget skall däremot äga rätt att i samma omfattning som hittills disponera sistnämnda områden.

§ 6.

Genom detta avtal sker ej rubbning i de särskilda rättigheter å bytesområdena, vilka kunna tillkomma andra. Kronan och bolaget inträda från och med tillträdesdagen i varandras ställe gentemot innehavarna av sådana rättigheter. Parterna vederligt förefinnas inga andra sådana rättigheter än de som äro grundade på arrendeavtal.

§ 7.

Kronan skall gottgöra bolaget för vad kronan kontant eller in natura uppburit eller kan komma att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för till kronans bytesområde hörande jord för tid från och med tillträdesdagen, liksom ock vara berättigad till motsvarande ersättning av bolaget, avseende tiden före samma dag.

§ 8.

Bolaget skall gottgöra kronan för vad bolaget kontant eller in natura uppburit eller kan komma att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för till bolagets bytesområde hörande jord för tid från och med tillträdesdagen liksom ock vara berättigad till motsvarande ersättning av kronan, avseende tiden före samma dag.

§ 9.

Kronan och bolaget skola å ömse sidor svara för alla å respektive bytesområden intill tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär. Från och med tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär skola gäldas för kronans bytesområde av bolaget och för bolagets bytesområde av kronan.

För de från bolaget förvärfvade områden, som tillfälligt under sammanläggningsförfarandet äro i kronans ägo, erlägger bolaget utskylder.

§ 10.

Kostnaderna för lagfart skola bestridas av kronan och bolaget var för sig, dock åtager sig kronan att gälda den lagfartsstämpel, som kan ifrågakomma vid återöverlåtelse till bolaget av de från bolaget tillfälligt förvärfvade områdena. Samtliga avstyckningskostnader och övriga med bytet förknipade utgifter skola lika fördelas mellan kronan och bolaget.

§ 11.

Fastigheterna tillträdas den 14 mars 1944 och avlämnas då i befintligt skick.

§ 12.

Kronan och bolaget förbinda sig å ömse sidor att lämna de i bytet ingående fastigheterna fria från alla gravationer.

Av detta bytesavtal jämte bilagor äro två likalydande exemplar upprättade och undertecknade, varav kronan och bolaget tagit var sitt.

Stockholm den 29 januari 1944.

Kungl. Domänstyrelsen

B. v. Stockenström.

B. Enar Gardell.

Barkens Sågverks Aktiebolag

A. Wiklund.

K. I. Hising.

Bevittnas:

S. von Knorring.

H. Kjellström.